

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

ISSN 2667-4351

Improving School-Family Cooperation in Primary Education: Expectations, Problems and Solution Proposals

Sezai Çelik¹
Ministry of Education

ABSTRACT

Research Article

The aim of this study is to determine the expectations and suggestions of school administrators from parents of students in order to improve school-family cooperation in primary education. This research was conducted within the scope of phenomenology design, which is one of the qualitative research designs. Questionnaire was used as a data collection tool in the study. This questionnaire was applied to 100 school administrators working in 30 primary schools in Sakarya Adapazarı district. In the analysis of the data obtained from the school administrators, the answers given first were collected in a category by combining the same but with different words. Then, the data was analyzed by extracting the frequency and percentages related to the answer categories. As a result of the study, it was revealed that the expectations of the school administrators from the parents of the students for the development of the school-family cooperation were that the parents had a say in the school and the management. School administrators stated that the most important problem they experienced in the school-family cooperation process was that the parents were indifferent to the school and did not support the school administration. The most important recommendation of the school administrators for the development of school-family cooperation is to improve the communication and cooperation between the school, parents and teachers. School administrators should encourage teachers and parents to cooperate and make the school a cooperation center. In-service courses should be organized and courses and seminars to improve cooperation for administrators, teachers and parents should be organized. It should be ensured that parents take part in school management voluntarily.

Key Words: School administrator, parents of the students, school-family relations, school environment, cooperation

Received: 10.02.2021

Revision Received:

25.05.2021

Accepted: 29.05.2021

Published Online:

31.05.2021

¹ Corresponding author:

Teacher

sezai38celik@hotmail.com

Orcid: 0000-0002-9917-1066

İlköğretimde Okul- Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi: Beklentiler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Sezai Çelik¹

Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZ

Araştırma Makalesi

Bu araştırmanın amacı, ilköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticilerinin öğrenci velilerinden beklenti ve önerilerini belirlemektir. Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden birisi olan olgu bilim deseni kapsamında yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşme formu Sakarya ili Adapazarı ilçesinde bulunan 30 ilköğretim okulunda görev yapan 100 okul yöneticisine uygulanmıştır. Okul yöneticilerinden elde edilen verilerin analizinde ilk önce verilen cevaplardan öz olarak aynı fakat farklı sözcüklerle ifade edilenler birleştirilerek bir kategoride toplanmıştır. Daha sonra cevap kategorilerine ilişkin frekanslar çıkartılarak verilerin analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentilerinin, velilerin okulu sahiplenmeleri ve yönetimde söz sahibi olmaları olduğu ortaya çıkmıştır. Okul yöneticileri okul aile işbirliği sürecinde yaşadıkları en önemli sorunun velinin okula ilgisiz olması ve okul yönetimine destek olmaması olduğunu ifade etmişlerdir. Okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için okul yöneticilerinin en önemli önerisi ise okul, veli ve öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesidir. Okul yöneticileri, öğretmen ve velileri işbirliğine teşvik etmeli, okulu işbirliği merkezi yapmalıdır. Hizmetiçi kurslar düzenlenerek yöneticilere, öğretmenlere ve velilere yönelik işbirliğini geliştirici kurs ve seminerler düzenlenmelidir. Velilerin okul yönetiminde gönüllü olarak görev almaları sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticisi, öğrenci velisi, okul aile ilişkileri, okul çevresi, işbirliği

Alınma Tarihi:
10.02.2021
Düzeltilmiş Hali Alınma Tarihi:
25.05.2021
Kabul Edilme Tarihi:
29.05.2021
Çevrimiçi Yayınlanma Tarihi:
31.05.2021

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Öğretmen

sezai38celik@hotmail.com

Orcid: 0000-0002-9917-1066

Giriş

İlköğretim okullarında okul yöneticilerinin en çok şikâyetçi oldukları konuların başında velilerin okula karşı ilgilerinin zamanla azalmasıdır. Okula kayıt yapılan ilk zamanlardaki olumlu ve katılımcı veli tutum ve davranışları zamanla azalmaktadır. Okul yöneticileri yapmış oldukları çalışma ve faaliyetlerde yeterince veli desteği bulamamaktadır. Eğitimde istenilen başarıyı yakalamak için veli-öğretmen ve okul idaresinin işbirliği ve uyum içinde olması gerekmektedir. Yapılan bu çalışmada ilköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticilerinin öğrenci velilerinden beklentileri, velilerle yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlarla nasıl baş edeceklerine ait çözüm önerilerinin neler olduğu bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda “Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentileriniz nelerdir?”, “Okul-aile işbirliği sürecince yaşanan sorunlar nelerdir?” ve “Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için önerileriniz nelerdir?” sorularının cevabı aranmıştır. Okul yöneticilerinin okul aile ilişkilerinde velilerden beklentilerinin neler olduğu, bu ilişkilerde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara karşı çözüm önerilerinin neler olabileceği bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

İnsanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecine genel anlamıyla eğitim diyoruz. Eğitim sürecinden faydalanan insanın kişiliği değişir. Eğitim sürecinde edinilen bilgi, beceri, tutum ve değerler bu farklılaşmayı gerçekleştirir. Eğitim sürecinin en önemli kısmını okullar oluşturur (Fidan, 1993). Eğitim hizmetinin planlı ve programlı bir biçimde sunulduğu en işlevsel parça okuldur. Eğitimin ve içinde bulunduğu toplumun amaçları aynı zamanda okulunda amaçlarını oluşturur. Eğitim işlevinin en iyi ve en etkili biçimde beklendiği yer okullardır. (Can, 2013).

Okul bireyin gelecek hayatında en belirleyici kurumdur. Eğitim sürecine katılması için okulun ve tüm ilgili kişilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenler öğretim etkinliklerini planlamada ve uygulamada sorumluluk almalıdır. Aileler esas amacı öğrencinin kaliteli yetiştirilmesi ve yaşama hazırlanması olan bu temel süreçte dışarıda bırakılamaz ve bu sürecin dışında düşünülemez. Ailelerin bu sürecin her aşamasında okulla işbirliği yapmaları hem okulun hem de öğrenci davranışlarının gelişmesinde olumlu bir katkı sağlayacaktır. Çocuğun gelecek yaşantısında çok önemli bir katkı sağlayan ilköğretim kademesinde olumlu bir etkileşim ve işbirliğinin sağlanması çok önemlidir. (Gökçe, 2000).

Öğrencinin okulda verilen eğitimde başarılı olabilmesi için ailesinin ilgisine ve yardımına ihtiyacı vardır. Öğrenciler okulda temeli atılarak başlatılan birçok çalışmayı ailesinde ve okul dışındaki yerlerde tamamlayarak hayata geçirir. Öğrencinin başarısının artmasında katılım, motivasyon, kendine güven ve davranışlarda meydana gelen olumlu değişimlerde okul aile işbirliği çok önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin okul dışındaki çevreyi tanıyarak bütünleşmesi özellikle ilk ve orta dereceli okullarda istenir. Öğrencilerin çevrenin olumsuz etkilerinden korunması gerektiği kabul edilmekte ve bu görev okul ile aileden ortaklaşa beklenmektedir (Taymaz, 2003).

Aile ile okul yöneticisinin, birbirleriyle kurdukları ilişkilerde başarılı olmak isteyen yöneticinin aile ile öğretmen arasındaki ilişkileri iyi izlemesi gerekir. Nitekim öğretmen gibi aile de, karar sürecine katılan unsurlardan biridir. Ailenin, okul yöneticisinden beklentilerinin basında iyi ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi gelmektedir. Bu beklentiyi, öğrencilerle ilgilenmek, aileleri tanımak ve onlara yardımcı olmak istekleri izlemektedir (Çalık, 2002; akt: Tezcan, 2006). Ailelerin beklentisini bilen ve bunun karşılanması için çalışan yöneticiler aile ile yapıcı ilişkiler içerisine girerek çocuğun okul başarısını arttırabilirler. Böylece aile desteğini alan yönetici, yöneticilik görevini daha iyi yerine getirecektir.

Eğitime okulla işbirliği yapma konusunda aslında veliler isteklidir. Ancak birçok ülkede velilerin okula fazla uğramadıkları da bir gerçektir. Veliler eğitime neden katılmak istemezler. Okul-veli-öğretmen işbirliğini geliştirebilmek için bu sorunun çok boyutlu olarak araştırılması

gerekir. Velilerin eğitime katılmalarını sınırlayan birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır (Şişman ve Turan, 2004; akt: Çelik);

1. Yöneticilerin ile velilerin arasında fiziksel uzaklık ile kapalı kapılar politika ve uygulamaları,
2. Sosyal engeller (arandığında yerinde bulunamayan, kendilerine değer vermeyen, nazik ve saygılı davranmayan personel),
3. Velinin okulla iletişim için uygun görüşme saatlerinin olmaması,
4. Okul yönetimi, öğretmen ve velilerin algıları,
5. Bilgi eksikliği ve yetersizliği,
6. Öğretmenlerin velilere karşı yanlış öğretmen tutumları göstermeleri,
7. Velilerin kültür farklılıkları (dil, giyim, değer),
8. Velinin kendi okul hayatında yaşadığı olumsuz yaşantılar,
9. Velinin almış olduğu eğitimin düzeyi,
10. Ailenin gelir düzeyi,
11. Okul yönetimince velilerin zorunlu bağışa zorlanması,
12. Velilerin kendi öğrencileri hakkında olumsuz şikâyet duymak istememeleri,
13. Veli ve okul yöneticilerinin Dil farklılıklarının bulunması,
14. Velinin okul çalışmalarına nasıl katılacağını bilmemesi,
15. Okul yönetimince velilere okul etkinlikleri hakkında bilgi verilmemesi,
16. Okullarda Veli ve öğrenci sorunlarıyla ilgilenilmemesi ve yöneticilerle ya da ilgili birimlerle görüşmemeleri.

Okul yöneticisi ve eğitimciler, ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerini tanımaya yönelik çeşitli etkinlikler düzenleyebilmelidir. Aileler ilişkilerde tarafsız olabilmeli, öğrencinin gelişimi ve eğitimi ile ilgili doğru, açık ve net paylaşımlarda bulunabilmelidir. Ayrıca (Can, 2013, s.289):

1. Aileleri tanımak için bireysel ya da gruplarla veli görüşmeleri düzenlenmeli,
2. Ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerini tanıyabilmeli, öğrencinin çalışma ortamını gözlemleyebilmek için mesleki sınırlar içinde ev ziyaretleri yapmalı,
3. Ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri hakkında bilgi toplamalı ve kaydetmeli,
4. Sosyo-kültürel değerlerin yaşatılması için etkinlikler düzenlemeli,
5. Ailelerle ilişkilerinde doğru, açık ve anlaşılır paylaşımlarda bulunmalı,
6. Ailelerin farklı değer ve inançlarına saygı duymalı,
7. Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özellikler gösteren ailelere eşit davranmalı,
8. Aile ve öğrenci ile özel bilgileri gizli tutmalı,
9. Ailelerle yaşanabilecek olumsuzlukları öğretim ve öğrenme sürecine yansıtılmamalıdır.

Ailenin okul etkinliklerine katılımında dikkat edilmesi gereken konular ise şöyle sıralanmıştır (Yiğit ve Bayrakdar, 2006, s. 36):

1. Okul-aile işbirliği, çok amaçlı, iyi planlanmış ve uzun süreli olarak düzenlendiğinde başarılı olur.
2. Okul-aile işbirliği çalışmaları hem sorunların çözümüne hem de olası sorunların ortaya çıkmasını önlemeye yönelik olmalıdır.
3. Okul-aile işbirliği yalnızca ilk ve ortaokul düzeyinde değil, lise düzeyinde de önemi ve etkilidir.
4. Ailelerin okul etkinliklerine katılmaları için mutlaka iyi eğitilmiş olmaları gerekmez.
5. Okul-aile işbirliğinin iyi düzenlenmesi, en çok alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuklara yarar sağlar.

Yöneticilerin, okul çevresinin özellikle de velilerin okul yönetimine katılımını sağlamasının birçok olumlu yönü vardır. Öğrencilerin başarılı olmaları ve okula karşı olumlu

tutum ve davranış göstermelerinde velilerin okula dayalı yönetimde yer almaları önemli bir etkidir. Velilerin okulda ne olup bittiğinin farkında olmasının, öğrenci motivasyonunu olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Birçok okulda okul yöneticileri ile öğretmenler, karar sürecine velilerin katılmalarını sınırlar. Okul yöneticilerinin bazıları yetkilerini velilere ve öteki toplum üyelerine dağıtmazlar. Okul yöneticilerinden bazıları çevrenin okul politikasını ilgilendiren sorunlara makul düzeyde katılmalarına izin verirler (Güçlü, 2000; akt: Tezcan, 2006).

Okul-aile ilişkilerinin geliştirilmesi ve okul yönetimine çevrenin katkısının sağlanması, ailenin okul yönetimine katılımı ile yakından ilişkilidir. Buradaki katılım çok farklı olabilir, katılımdan sadece yüz yüze katılım anlaşılmamalıdır. Katılımda esas olan insanların görüşlerinin toplanmasıdır. Görüşleri dinlenen ve görüşlerine saygı duyulduğunu hisseden insanlar, alınan kararlar kendi görüşlerini tam olarak yansıtmasa da kabul etme eğilimindedirler (Levin, 2004; akt: Tezcan, s.19). Etkin bir katılımın olduğu okullarda yönetim ile çevre arasındaki ilişkiler olumlu yönde gelişme eğilimi gösterir ve çevrenin okula, okulun da çevreye katkısı en üst seviyelere çıkabilir. Nitekim okulun, içinde bulunduğu çevrenin kalkınmasına yaptığı katkı, toplumun desteğini alması ve toplum tarafından benimsenmesi açısından son derece önemlidir. Okulun toplum kalkınmasına yaptığı bu katkıyla, eğitimin, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevini yerine getirmesi de sağlanmış olur (Aydın, 2004; akt: Tezcan, 2006, s. 19).

Alan yazın incelendiğinde, Eroymak (1997), "İlköğretim Okullarında Velilerin Okul Yönetimlerine Katılmaları" başlıklı araştırmasında, İzmir ilinde velilerin ilköğretim okullarında alınmakta olan kararlara katılma durumlarını, katılma isteklerini, karar konularına duydukları ilgilerini ve karar konularındaki yeterliliklerini belirlemek amacıyla çalışma yapmıştır. Yaylacı (1999), "İlköğretim Okullarında Ailenin Okula Katılımı" başlıklı araştırmasında, Ankara ilinde ilköğretim okullarında ailenin okula katılımının düzeyini belirlemeye çalışmıştır. Çelik (2005), "Okul Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar" adlı çalışmasında okul ile aile arasındaki sorunları ve beklentileri ortaya koymayı amaç edinmiştir. Özbaş ve Badavan (2009), "İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul-Aile İlişkileri Konusunda Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler" adlı çalışmada ilköğretim okul yöneticilerinin okul- aile ilişkileri konusunda yapmaları gerekenler ve uygulamada yapmakta oldukları işlerin düzeyine ilişkin yönetici ve veli görüşleri ile bu görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemeye çalışılmışlardır. Ünal, Yıldırım ve Çelik (2010), "İlköğretim Okulu Müdür ve Öğretmenlerinin Velilere İlişkin Algılarının Analizi" adlı araştırmasında ilköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin, öğrenci velilerine ilişkin metafor analizi ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticilerinin öğrenci velilerinden beklenti ve önerilerinin belirlenmesidir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için velilerden beklentileri nelerdir?
2. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin okul-aile işbirliğinin geliştirilmesinde velilerle yaşadıkları sorunlar nelerdir?
3. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Model

Araştırma, mevcut bulunan koşullarda yaşanılanları yorumlama ve anlamlandırma için uygun olan nitel araştırma yaklaşımı ile yapılmıştır. Gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Nitel araştırma, bireylerin deneyimlerinden doğan anlamların sistematik olarak incelenmesidir. Nitel araştırma yoluyla kuram oluşturma yaklaşımı sosyal bilimlerdeki araştırmalara yeni bir bakış açısı getirmiştir. Nitel araştırmanın en çok karşımıza çıkan yedi özelliği vardır: doğal ortama duyarlılık, araştırmacının katılımcı rolü, bütüncül yaklaşım, algıların ortaya konması, araştırma deseninde esneklik, tümevarımcı analiz ve nitel veri (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bu araştırmada çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik beklenti, yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara karşı çözüm önerileri elde edilen verilerle betinlenmeye çalışılmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Sakarya İli Adapazarı İlçesinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında, ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışma yapılacak olan yöneticiler, farklı sosyo- ekonomik özelliklere sahip bölgelerdeki okullarda görev yapan okul yöneticileri arasından seçilerek çeşitlilik sağlanmıştır. Bu amaçla Adapazarı ilçesinde bulunan 30 ilköğretim okulunda yönetici olarak görev yapan 100 okul yöneticisi çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma konusu ve amacı okul yöneticilerine bildirilerek çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin gönüllü olmalarına dikkat edilmiş, görüşmeler okul yöneticileri ile görüşülerek uygun oldukları gün ve saatte yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Görüşme formu üç açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunun başına temel mesleki bilgileri almak amacıyla sorular eklenmiştir. Görüşme formlarının hazırlanmasında eğitim bilimleri alanında görev yapan iki öğretim üyesi ve iki okul yöneticisinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu bireylerden gelen öneriler göz önüne alınarak görüşme formuna son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu Sakarya İli Adapazarı ilçesinde ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinden araştırmanın amaçları doğrultusunda bilgi toplamak için kullanılmıştır. Çalışma yapılan okul yöneticileri ile gönüllülük esaslı dikkate alınarak yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşülen okul yöneticilerinin konu ile ilgili fikirlerine ve düşüncelerine herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Görüşlerini forma yazmaları istenerek görüşmeler yapılmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler ortalama yarım saat sürmüştür. Veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Toplanan verilerde frekans (f) değerlerine yer verilmiştir. Birbirine benzeyen veriler, belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, verilerin kolay anlaşılabilir olması sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma verilerinin içerik analizi ile çözümlenmesi; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kod ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanıp, yorumlanması aşamalarında gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ilk adımında okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentilerinin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Okul yöneticilerinin ailelerden okul ile işbirliğinin geliştirilmesi için beklentilerine ait soruya verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

“...velilerin okul yöneticilerinin kimler olduğunu bilmelerini ve ziyaretlerde bulunmalarını beklemekteyiz.”

“...yapılacak etkinlikler ve toplantılara velilerimizin katılmalarını beklemekteyiz.”

“... velilere eksikler ve yapılacaklar için müracaat ettiğimizde imkanları ölçüsünde okulumuza maddi destek vermelerini beklemekteyiz.”

“... velilerin okul yönetimini ve öğrencisinin dersine giren bütün öğretmenleri tanımalarını ve olumlu iletişim kurmalarını beklemekteyiz.”

“... velinin her zaman okula gelmesini, öğrencisinin sorunları ile ilgilenmesini, düzenli ziyaretler yaparak öğrencisi hakkında bilgi edinmesini ve sadece resmi bir işi olduğu zaman değil, her zaman okula gelmesini görmek istemekteyiz.”

“... bir olay olduğunda çocuğunun dediğine hemen inanmamalı, öğretmenleri veya olayın taraflarını dinleyerek değerlendirmesini ona göre yapmalıdır.”

Araştırmada 30 okuldan 100 okul yöneticisine yapılan ankette, “Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentileriniz nelerdir?” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. Okul yöneticilerinin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 1’de görüldüğü gibi 8 başlıkta toplanmıştır.

Tablo 1. Okul Yöneticilerine Göre Okul-Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi için Öğrenci Velilerinden Beklentileri

Okul Yöneticilerinin Beklentileri	f
Velilerin okulu sahiplenmeleri ve yönetimde söz sahibi olmaları	51
Velilerin okulda yapılan etkinliklere ve toplantılara katılmaları	44
Okula maddi destek vermeleri	28
Okul yönetimi ve öğretmenlerle iletişim ve işbirliği kurmaları	26
Öğrenci velilerin öğrencilerine destek olmaları	19
Öğretmenlere sahip çıkmaları ve sorun çözmede destek olmaları	13
Öğrenci velilerinin çocuklarının sorunları ile ilgilenmeleri	12
Okul yönetimine karşı bilinçli olmaları ve güven duymaları	11

Sakarya İli Adapazarı ilçesinde ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentilerini gösteren frekans dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1’deki veriler incelendiğinde okul yöneticilerinin velilere yönelik en büyük beklentisinin okulu sahiplenmeleri ve okul yönetiminde söz sahibi olmalarını (f=51) yer almaktadır. Velilerin okulda yapılan etkinliklere ve toplantılara katılmalarını (f=44) okul yöneticileri beklemektedir. Böylece toplantılara katılan veliler alınan kararlardan ve etkinliklerden haberdar olacak, okulda yapılan faaliyetlere katılması sağlanacaktır. Okul yöneticileri velilerin maddi imkânları doğrultusunda okula yardım etmelerini (f=28) beklemektedirler. Okul yöneticilerinin velilerden beklentilerinden bir diğeri ise öğrenci velilerinin okul yönetimi ve velilerle iyi ilişkiler kurulmasını (f=26) beklemeleridir. Veri

sonuçlarına göre okul yönetimi, velilerden öğrencilerine destek olmaları (f=19) gerektiğini ve öğrencilerin sorunları ile ilgilenilmesini beklediğini ortaya çıkartmıştır. Okul yöneticileri velilerin öğretmenlere sahip çıkmalarını ve sorunları çözmede destek olmalarını (f=13), velilerin çocuklarının sorunları ile ilgilenmelerini (f=12) ve okul yönetimine karşı bilinçli olmalarını ve güven duymalarını (f=11) istemektedirler.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci adımında okul yöneticilerinin okul aile işbirliği sürecinde yaşadıkları sorunların neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Okul yöneticilerinin okul aile işbirliği sürecinde yaşadıkları sorunlara ait soruya verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

“... veliler okul yöneticilerinin kimler olduğunu bilmemektedir.”

“... veli okul yönetimi ve öğretmenleri tanımamakta sadece sınıf öğretmeni görüşmeye gelmekte diğer ders öğretmenlerini tanımadığı için iletişim kurmamaktadır.”

“... veli her türlü eksiğin devlet tarafından karşılandığını sanmakta, kendisine eksikler ve yapılacaklar için müracaat ettiğimizde okulumuza maddi destek vermemektedir.”

“... veli bir olay olduğunda çocuğunun dediğine hemen inanarak öğretmenleri suçlamakta olaya hep kendi açısından bakmakta, öğretmeni ve okul idaresini direk olarak suçlamaktadır.”

“...öğrenci ile notlar göndermemize, okul panolarında duyurular yapmamıza, cep telefonlarına yapılacak etkinlikler ve toplantılar hakkında haber vermemize rağmen birçok veli okula uğramamaktadır.”

“... veliyi sadece öğrencisini okula kayıt ettireceği zaman veya resmi bir belge almaya geldiği zaman görmekteyiz. Bazı velilerimiz çocuğunun sınıfını dahi bilmemektedir.”

“... veli okuldan alınan eğitimin yeterli olduğunu sanmakta, çocuğunun eğitimle ilgili olarak ne yaptığı ne öğrendiği takip etmemektedir.”

Araştırmacı yapmış olduğu ankette, “Okul-aile işbirliği sürecinde yaşanan sorunlar nelerdir?” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. Okul yöneticilerinin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 2’de görüldüğü gibi 8 başlıkta toplanmıştır.

Tablo 2. Okul Yöneticilerine Göre Okul Aile İşbirliği Sürecinde Yaşanan Sorunlar

Okul Yöneticilerine Göre Sorunlar	f
Velinin okula ilgisiz olması ve yönetime destek olmaması	51
Okulla ve öğretmenlerle iletişim sorunu yaşamaları	35
Veli imkânları doğrultusunda maddi destek vermemeleri	28
Veli olarak çocuğunun hatalarını kabul etmemesi ve ilgilenmemesi	20
Toplantı ve etkinliklere yeterli katılımın olmaması	14
Velilerin bilinçsiz ve eğitimsiz olması	10
Velilerin okulun sorunları ile ilgilenmemeleri	8
Eğitimin sadece okulda olacağı görüşü	4

Sakarya İli Adapazarı ilçesindeki ilköğretim okul yöneticilerinin okul aile işbirliği sürecinde yaşadıkları sorunlara ait frekans dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’deki veriler incelendiğinde okul yöneticilerinin en büyük sorun olarak öğrenci velilerinin okula karşı ilgisiz olmaları ve yönetime destek olmamalarını (f=51) görmekteyiz. Velilerin, okul yöneticileri ve öğretmenlerle iletişim sorunu yaşamaları (f=35) okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinde gördükleri sorunlar arasında yer almaktadır. Velilerin okula maddi durumları

oranında destek vermemeleri (f=28) ve her şeyi devletten beklemeleri sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Velilerin kendi çocuklarının yapmış oldukları hataları kabul etmemeleri ve ilgilenmemeleri (f=20) yine okul yöneticileri tarafından okul aile işbirliği sürecinde karşılaşılan sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Velilerin okulda yapılan toplantı ve etkinliklere katılmaması (f=14) da yine sorun olarak görülmektedir. Okul yöneticileri velilerin bilinçsiz ve eğitimsiz olmalarından (f=10), velilerin okulun sorunları ile ilgilenmemeleri (f=8) ve velilerin sadece eğitim görevini okula yüklemeleri (f=4) okul yöneticileri tarafından okul aile işbirliği sürecinde yaşanan sorunlar olarak görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü adımında okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi sürecinde önerilerinin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Okul yöneticilerinin okul aile işbirliği sürecinin geliştirilmesine ait soruya verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

“... veliler, okul yöneticileri ve öğretmenlerle iletişim içinde olmalı ve işbirliğinin geliştirilmesi için kendilerine düşen görevleri yerine getirmelidir.”

“... velilere yönelik seminerler düzenlenmelidir. Bu seminerler düzenli olmalı ve velinin işine yarayacak konularda seçilmelidir.”

“... okul yöneticileri okullarda sosyal ve kültürel faaliyetler yapmalıdır.”

“... okullar velileri maddi kaynak olarak görmemeli, kendi bütçeleri olmalı ve öğrenci başı ödenekleri olmalıdır. Veli her toplantıya çağrıldığında caba yine para mı istenecek kaygısı ile okuldan uzaklaşması engellenmelidir.”

“... velilere düzenli bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Bu toplantılarda alınan kararlar velilerle birlikte alınmalı, böylece onların alınan kararlara uymaları sağlanmalıdır.”

“...velilerin, okul yönetiminde görev yapan idarecileri sahiplenmeleri, onlara yararlı önerilerde bulunmaları sağlanmalıdır.”

“... okul sadece çocukların eğitim gördüğü, para istenen bir kurum değil, velilere yönelik kursların açıldığı merkezler haline getirilmelidir.”

“... okul yöneticileri ve öğretmenler, velilere ev ziyaretleri yaparak hem onlara değer verdiklerini göstermeli, hem de öğrencilerinin fiziksel imkanlarını görmeleri sağlanmalıdır.”

“... velinin çocuğunu çok iyi tanınması sağlanmalıdır.”

Araştırmacı yapmış olduğu ankette, “Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için önerileriniz nelerdir?” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. Okul yöneticilerinin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 3’ de görüldüğü gibi 9 başlıkta toplanmıştır.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi için Önerileri

Okul Yöneticilerinin Önerileri	f
Okul, veli, öğretmen iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesi	40
Okullarda veli bilgilendirme seminerleri düzenlenmeli	37
Okullarda sosyal ve kültürel faaliyetler yapmak	18
Okulların maddi sorunlarının çözülmesi	15
Velilerle okulda düzenli toplantılar yapılmalıdır.	14
Okul yönetimini sahiplenmeleri ve yönetimde daha aktif olmaları	13
Okulların çekici hale getirilmesi ve velilere yönelik kursların açılması	11
Okul yönetiminin ve öğretmenlerin veli ziyaretleri yapması	8

Okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için sundukları önerilere ilişkin frekanslar Tablo 3'de görülmektedir. Tabloya göre Sakarya İli Adapazarı ilçesinde ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin okul, veli ve öğretmen işbirliğinin geliştirilmesi (f=40) önerisi ilk sırada yer almaktadır. Okullarda velilere yönelik bilgilendirme seminerleri düzenlenmesi (f=37) önerisi ikinci sırada gelmektedir. Okullarda sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapılması ve (f=18) okul yöneticileri tarafından sunulan üçüncü öneri olmuştur. Okulların maddi sorunların çözülmesi (f=15), velilerle okulda düzenli toplantılar yapılması (f=14) ve velilerin okul yönetimini sahiplenmeleri ve daha aktif olmaları (f=13) okul yöneticileri tarafından önerilmiştir. Okulların daha çekici hale getirilmesi ve velilere yönelik kursların açılması (f=11), okul yönetiminin ve öğretmenlerin veli ziyaretleri yapması (f=8) ve velilerin çocuklarını iyi tanıyıp sahip çıkmaları da (f=8) okul yöneticileri tarafından önerilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bulguları incelendiğinde okul yöneticilerinin, okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden en önemli beklentileri onların okulu sahiplenmeleri ve yönetimde söz sahibi olmaları almıştır. Okul yöneticilerinin birçoğu velilerin okulda yapılan toplantı ve etkinliklere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Okul yöneticileri velilerin okula maddi destek sağlamalarını beklemektedirler. Velilerin okul yöneticileri ve öğretmenlerle iletişim ve işbirliği kurmaları, öğrenci velilerin öğrencilerine destek olmaları okul yönetimince beklentiler arasında yer almaktadır. Velilerin öğretmenlere sahip çıkmaları ve sorun çözmede destek olmaları, öğrenci velilerin çocuklarının sorunları ile ilgilenmeleri beklentiler arasındadır. Okul yönetimine karşı bilinçli olmaları ve güvenmeleri, okul yöneticileri tarafından velilerden beklenmektedir. Okul aile işbirliği sürecinde yaşanan en önemli sorun velinin okula ilgisiz olması ve yönetime destek olmamasıdır. Velilerin okul yönetimi ve öğretmenlerle iletişim sorunları yaşamaları ve velinin imkânları doğrultusunda okula maddi destek vermemeleri yine okul yöneticileri tarafından sorun olarak algılanmaktadır. Velilerin çocuklarının hatalarını kabul etmemeleri ve ilgilenmemeleri, toplantı ve etkinliklere yeterli katılımın olmaması, velilerin bilinçsiz ve eğitimsiz olması, velilerin okulun sorunları ile ilgilenmemeleri ve eğitimin sadece okulda olacağı görüşü okul yöneticileri tarafından sorun olarak görülmektedir.

Gökçe (2000) tarafından yapılan "İlköğretimde Okul Aile İş Birliğinin Geliştirilmesi" adlı çalışmada, çalışmamızdaki sorunlara benzer olarak okul yöneticileri ile öğretmenlerin ve velilerin karşılıklı iletişimin sağlanması konusunda görüş birliği içinde oldukları görülmüştür. Kıncal (1991) tarafından yapılan " Okul Aile Birliğinin Fonksiyonlarının Gerçekleştirme Düzeyi" ile ilgili çalışmada, öğretmenler ile veliler arasında iletişimin çok sınırlı bir çerçevede gerçekleştiği, okulla işbirliği yapma konusunda velilerin yeterli çaba sarf etmediği, bunun da okul aile işbirliğinin gerçekleşmesini engelleyen önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul aile işbirliğini geliştirmek için okul yöneticilerinin en önemli önerileri, okul, veli, öğretmen iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesi olmuştur. Okullarda veli bilgilendirme seminerlerinin düzenlenmesi okul yöneticilerinin velilerle işbirliğini geliştirmek için yaptıkları önerilerde yer almaktadır. Okullarda sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesi, okulların maddi sorunları çözülmesi, velilerle okulda düzenli toplantılar yapılması yine okul aile işbirliğini geliştirmek için sunulan önerilerdir. Velilerin okulları sahiplenmeleri ve yönetimde daha aktif olmaları, okulların çekici hale getirilmesi ve velilere yönelik kursların açılması, okul

yönetiminin ve öğretmenlerin veli ziyaretleri yapması, velilerin çocuklarını iyi tanıyıp sahip çıkmaları okul yöneticileri tarafından önerilmiştir.

Yıldırım ve Dönmez (2008), "Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Bir Araştırma" adlı çalışmalarında çocuğun eğitiminde öğretmenin ya da okulun tek başına yeterli olamayacağını bu nedenle ailelerin desteğine ihtiyaç olduğunu ancak okul aile işbirliğini kısıtlayan etkenlerin başında velilerin yeterince okula uğramamaları ve okulun para isteyeceği kaygısının geldiğini belirtmiştir. Bu sonuçla araştırmamız sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

Öneriler

1. Okul yöneticileri veliler ile sağlıklı iletişim kurmak için veli iletişimi konusunda hizmet içi eğitime tabii tutulmalı ve bunun için üniversite ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmalıdırlar.
2. Okulların maddi imkânsızlıkları giderilerek hem eşit eğitim imkânı sağlanmalı hem de veliler maddi kaynak olmaktan çıkarılmalıdır.
3. Ailelere hem kendi çocukları hem de okul yönetimleri ile sağlıklı iletişim kurabilmeleri için iletişim ve çocuk gelişimi gibi konuları içeren seminer, konferans ve veli eğitimleri düzenlenmelidir.
4. Okullarda velilerin katılımı ile gerçekleştirilen toplantı ve tören gibi etkinlikler işlevsel hale getirilmelidir.
5. Halk eğitim merkezleri tarafından okula karşı veli önyargılarını kaldırmak için velilerin katılabileceği kurslar ve faaliyetler düzenlenmelidir.
6. Okul paydaşları olan veliler, yöneticiler ve öğretmenlerin katılımıyla hep birlikte olunabilecek faaliyetler düzenlenmelidir.
7. Okul yöneticileri yakın çevrelerinde yer alan ailelere ziyaretlerde bulunmalı ve bunun kapsamına sivil toplum örgütlerini de dâhil etmelidir. Bu ziyaretler hem ailelerin hem de sivil toplum örgütlerinin okul yöneticilerine karşı olan tutumlarında olumlu yönde katkı sağlayacak hem de yapılacak çalışmalarda işbirliği yolunu açacaktır.

Kaynakça

- Aydın, İ. (2004). Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, N. (2013). Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi. Ankara: Pegem A Akademi.
- Çelik, N. (2005). Okul aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eroymak, Y. (1997). İlköğretim okullarında velilerin okul yönetimine katılımları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Fidan, N., Erden, M. (1993). Eğitime giriş. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, 204-209.
- Güçlü, N. (2000). Okula dayalı yönetim. Milli Eğitim Dergisi, 148. sayı. 23-29.
- Kıncal, R.Y. (1991). Okul aile birliğinin fonksiyonlarının gerçekleşme düzeyi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özbaş, M. ve Badavan, Y. (2009). İlköğretim okul yöneticilerinin okul aile ilişkileri konusunda yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler. Eğitim ve Bilim Dergisi. 154. Sayı. 69-81.
- Şişman, M. (2002). Eğitimde mükemmellik arayışı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. (2010). Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2003). Okul yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tezcan, S. M. (2006). Okul yönetiminde okul çevresinin yönetime katkısı. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Tutkun, Ö. ve Köksal A. (2000). Okul aile işbirliğinde yeni yaklaşımlar. Milli Eğitim Dergisi. 164. sayı. 216-224.
- Ünal, A., Yıldırım, A., Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 23. Sayı.

Yaylacı, A. F. (1999). İlköğretim okullarında ailenin okula katılımı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım M.C. ve Dönmez B. (2008). Okul aile işbirliğine ilişkin bir araştırma. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (1), 307-3018.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğit B. ve Bayrakdar M. (2006). Okul çevre ilişkileri. Ankara: Pegem A Yayıncılık.